

Sällan har en bok blivit så högaktuell

ULLA MYLLYMÄKI

Bor: Luleå
Gör: Gymnasielärare i svenska och svenska som andraspråk. Driver även bloggen litteraturmodellen.se med två kollegor.
Bra på: Att hitta ingångar till läsning för de mest läsovilliga.

Lugnet. Stillheten. Tystnaden. 26 elever har lämnat klassrummet i Luleå gymnasieskola för att besöka gängkriminalitetens Angered och familjen Al Asim. Yrvaket återvänder de efter en halvtimme. ”Gud, vilken wow-bok. Shit, så bra bok”.

Reportageboken *Familjen* har omvänt klassen till att utbrista Halleluja till läsning. Vad är hemligheten? Genren? Ämnet?

Vid kursstart fick eleverna skriva om inställningen till svenska, däribland läsning. Som vanligt blev det en ”gott-och-blandat”-påse av spridda åsikter.

Allt från ”Jag älskar att läsa” till ”tråkigt, segt och svårt” men även ”Har stor kärlek för ämnet svenska men läsning är inte min grej liksom”.

Att ungdomar älskar att läsa allt som är baserat på en sann händelse är ingen större nyhet. Ju mer verklighet, desto mer intressant. Men eleverna tyckte att styrkan med *Familjen* är faktionen där verklighetsskildringen om släkten Al Asim växlas med de fiktiva berättarinslagen om Maria. En kombination av fakta och känslomässig inlevelse.

DAGENS LITTERATUR kännetecknas ofta av att vara alltmer gränsöverskridande där författaren kan låna karaktärer från verkligheten vilket *Familjens* författare har gjort. Maria representerar flera verkliga personer som utsätts för hot och indrivning. Författaren och nobelpristagaren Orhan Pamuk har sagt att berättelser ofta varken är helt sanna eller helt fiktiva utan mer flytande.

Kanske är det förklaringen till bokens attraktionskraft? Intrigen. Spänningen.

”Eleverna tyckte att styrkan med *Familjen* är faktionen. En kombination av fakta och känslomässig inlevelse.”

Empatin. Olika perspektiv. På så sätt skapas dynamik i berättelsen. Offer och förövare ställs mot varandra. Maria närvarar påtagligt i samtalen där eleverna engagerar sig i hur skyddslösa företagare är i vissa utsatta områden. ”Utan Maria, ingen vettig bok” som en elev sa.

ELLER ÄR HEMLIGHETEN ämnet? Lite spännande. Lite Snabba Cash. Popcornskålen. Polarna. Fredagskväll. Vapenerfarenheten hos eleverna begränsas till dataspel, gangsterrap och kanske älgskogen. De, med tryggheten stämplad i pannan, får nu möta unga som redan i 10-års åldern agerar spejare. Så länge det händer i ”de där gettona”, så är det lugnt, som en kille raljerade.

Men så. En yngre kvinna mördas i Luleå. Einar skjuts till döds. Bägge med kopplingar till gängkriminalitet. Plötsligt känns det nära och bara läskigt och obehagligt. Sällan har väl en bok blivit så högaktuell.

Samtidigt så finns det ju alltid en fara med ett innehåll med så starka kopplingar till invandrartäta områden. Eleverna får skriva enskilt om nyttan och riskerna. Alla är överens om att boken är viktig för att den ger större kunskap och insikt i hur vissa grupper tänker kring släktens betydelse, hämnd och rättskipning. Samtidigt finns alltid risken att fördomar cementeras. Men de flesta känner ändå störst oro över den status som de gängkriminella får. Levnadsstilen som kopieras. ”Låtsasblattar härmar blattar” som en elev uttrycker det. Klädseln, språket, gångstilen, musiken, attityden. ”Precis som Einar”, säger en kille.

ELLER KANSKE SKA fokus vara att njuta av att en hel klass älskade att läsa. Att varje lässtund bestod av lugn, stillhet och tystnad. Att varje samtal ägnades åt frågor, funderingar och ställningstaganden som boken väckte hos eleverna. Att varje lektion reste eleverna iväg för att en stund leva en helt annat liv. Och att de förväntansfullt väntar på nästa bok.